

SEANCES DU MERCREDI 10 JUIN 1987
VERGADERINGEN VAN WOENSDAG 10 JUNI 1987ASSEMBLEE
PLENAIRE VERGADERINGSEANCE DU MATIN
OCHTENDVERGADERING

SOMMAIRE:

CONGES:

Page 2232.

PROJETS DE LOI (Discussion):

Projet de loi contenant le budget des Dotations de l'année budgétaire 1987.

Discussion générale et examen de l'article unique. — *Orateurs*:
M. C. De Clercq, président du Collège des Questeurs, MM.
Van In, A. Geens, Luyten, Pataer, M. le Président, p. 2232.

Discussion de l'article unique, p. 2238.

Projet de loi contenant le budget du ministère des Travaux publics
de l'année budgétaire 1986.Projet de loi ajustant le budget du ministère des Travaux publics de
l'année budgétaire 1985.Projet de loi contenant le budget du ministère des Travaux publics
de l'année budgétaire 1987.Discussion générale. — *Orateurs*: MM. de Wasseige, De Bondt,
Boël, p. 2238.Ann. parl. Sénat — Session ordinaire 1986-1987
Parlem. Hand. Senaat — Gewone zitting 1986-1987

INHOUDSOPGAVE:

VERLOF:

Bladzijde 2232.

ONTWERPEN VAN WET (Beraadslaging):

Ontwerp van wet houdende de begroting der Dotatiën voor het
begrotingsjaar 1987.Algemene beraadslaging en bespreking van het enig artikel. —
Sprekers: de heer C. De Clercq, voorzitter van het College
van Quaestoren, de heren Van In, A. Geens, Luyten, Pataer,
de Voorzitter, blz. 2232.

Beraadslaging over het enig artikel, blz. 2238.

Ontwerp van wet houdende de begroting van het ministerie van
Openbare Werken voor het begrotingsjaar 1986.Ontwerp van wet houdende aanpassing van de begroting van het
ministerie van Openbare Werken van het begrotingsjaar 1985.Ontwerp van wet houdende de begroting van het ministerie van
Openbare Werken voor het begrotingsjaar 1987.Algemene beraadslaging. — *Sprekers*: de heren de Wasseige, de
Bondt, Boël, blz. 2238.

PRESIDENCE DE M. LEEMANS, PRESIDENT
VOORZITTERSCHAP VAN DE HEER LEEMANS, VOORZITTER

M. Nicolas, secrétaire, prend place au bureau.
De heer Nicolas, secretaris, neemt plaats aan het bureau.

Le procès-verbal de la dernière séance est déposé sur le bureau.
De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

La séance est ouverte à 10 h 5 m.
De vergadering wordt geopend te 10 u. 5 m.

CONGES — VERLOF

M. Adriaensens, à l'étranger; Mme Van Puymbroeck, en mission à l'étranger; M. Van Grembergen, malade, demandent un congé.

Vragen verlof: de heer Adriaensens, in het buitenland; mevrouw Van Puymbroeck, met opdracht in het buitenland; de heer Van Grembergen, ziek.

— Ces congés sont accordés.

Dit verlof wordt toegestaan.

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE BEGROTING DER DOTATIËN VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1987

*Algemene beraadslaging**Bespreking van het enig artikel*

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DES DOTATIONS DE L'ANNEE BUDGETAIRE 1987

*Discussion générale**Examen de l'article unique*

De Voorzitter. — Aan de orde is de bespreking van het ontwerp van wet houdende de begroting der Dotatiën voor het begrotingsjaar 1987.

Nous abordons l'examen du projet de loi contenant le budget des Dotations de l'année budgétaire 1987.

De algemene beraadslaging is geopend.

La discussion générale est ouverte.

Het woord is aan de voorzitter van het College van Quaestoren.

De heer C. De Clercq. — Mijnheer de Voorzitter, het verslag van het College van Quaestoren met betrekking tot de uitgaven voor het dienstjaar 1986 en de vooruitzichten voor het dienstjaar 1987 aan het bureau werd goedgekeurd in de vergadering van 22 mei 1987.

Het dienstjaar 1986 werd gesloten met een overschot van 99 634 506 frank ten opzichte van de ramingen in de gewone begroting en met een tekort van 34 753 928 frank ten opzichte van de ramingen in de buitengewone begroting, waarbij de totale uitgaven 1 608 819 422 frank bedragen.

Het tekort op de kapitaaluitgaven is te wijten aan de goede vooruitgang van de verbouwingswerken van het Huis der parlementen. Alles werd in het werk gesteld om de volledige ingebruikname van het Huis der parlementen bij de aanvang van het parlementair jaar 1987-1988 te garanderen, onder meer de individuele werkkabinetten van de senatoren, namelijk 165 in aantal in de vleugels 2 en 3.

Wat de twee plateaus van de nieuwe vleugel Leuvenseweg 5 betreft, belooft de minister van Binnenlandse Zaken deze lokalen in mei/juni 1987 te doen ontruimen zodat de herstellingswerkzaamheden in augustus kunnen starten.

Het College van Quaestoren zal ervoor waken dat deze werken zonder verwijl worden uitgevoerd zodat de bij de Senaat geaccrediteerde pers ook over werklokalen zal kunnen beschikken en bepaalde diensten van de Senaat gegroepeerd of beter gehuisvest kunnen worden.

Ondertussen gaat het College van Quaestoren verder met de modernisering van de vergaderlokalen. Op het ogenblik wordt zaal 1 verbouwd tot een polyvalente zaal. Zij zal 53 plaatsen bieden en worden uitgerust met audiovisuele apparatuur. De polyvalente zaal is bestemd voor het ontvangen van bezoekers, het organiseren van persconferenties, het projecteren van de nieuwe film over het Parlement, alsmede voor de Senaatscommissies met technische onderwerpen op de agenda.

De zalen A en B gebruikt door de commissies voor Binnenlandse Aangelegenheden en Justitie zullen eveneens nog worden gemoderniseerd in de loop van 1987: de werken zouden starten op het einde van de huidige zitting.

Wat de informatica betreft, moet eraan worden herinnerd dat het bureau van de Senaat een studiebureau opdracht gegeven heeft een richtschema voor de informatisering van de Senaat op te stellen. Deze opdracht heeft uitgewezen dat een informatisering wenselijk is, enerzijds, op het niveau van de toegang tot externe gegevensbanken, en, anderzijds, op het niveau van administratief beheer van de parlementaire activiteit en de interne documentatie.

Het College van Quaestoren heeft op datum van 22 mei 1987 aan het bureau een concreet voorstel van verwezenlijking van een geïntegreerd bureautica-informaticasysteem voor de Senaat voorgelegd.

Het bureau heeft dit voorstel aangenomen. Inmiddels werd het aan de constructeurs verzonden met verzoek vóór 1 september 1987 hun technische voorstellen met de daaraan verbonden kostprijs aan de Quaestuur te laten geworden.

Een technisch verslag zal worden opgesteld, waarna het bureau van de Senaat een beslissing zal kunnen treffen.

Met betrekking tot de bibliotheek van het Parlement, heeft het College van Quaestoren ter vervanging van het reglement van 11 september 1964, dat het reglement van 1905 verving en dat noch wordt toegepast, noch

voldoet en mede ter vrijwaring van de rechten van de Senaat en zijn leden, een nieuw voorstel van beheer opgesteld dat beantwoordt aan het principe: de Senaat en de Kamer beheren samen en op gelijke voet de bibliotheek van het Parlement, dit wil zeggen dat alle kosten van personeel, aankopen enzovoort, elk voor de helft zouden worden gedragen. Zodoende zou de bibliotheek van het Parlement wezenlijk de bibliotheek van het Parlement worden.

Dit nieuwe voorstel van beheer werd door de Quaestuur aan de Voorzitter van de Senaat voor verder gevolg overgemaakt.

Inzake de samenvatting van de uitgaven van het dienstjaar 1986, ben ik zo vrij te verwijzen naar bladzijde 2 van het verslag van het College van Quaestoren namens het bureau.

De begroting van de Senaat voor 1987 bedraagt 1,570 miljard aan lopende uitgaven en 150 miljoen aan kapitaaluitgaven, dit betekent een kleine stijging van 46,3 miljoen frank ten opzichte van de begroting voor 1986: 16,3 miljoen voor de gewone begroting en 30 miljoen voor de buitengewone begroting.

Het begrotingsontwerp is in het onderhavig document opgenomen op de bladzijden 17 en 18.

Bij het opstellen van de budgettaire vooruitzichten voor 1987 in juni 1986 werd immers rekening gehouden met:

1° Een nieuw krediet van 22,5 miljoen voor de vergoeding van de medewerkers van de fractievoorzitters van de Senaat;

2° Een nieuw krediet van 30 miljoen voor de informatica-uitrusting van de Senaat;

3° Een verhoging van ongeveer 15 miljoen van het krediet voor het drukken van de *Handelingen* en de *Beknopte Verslagen*;

4° Een verhoging van ongeveer 6 miljoen van het krediet voor wedden en vergoedingen, rekening houdend met de aanwerving van kamerbezoekers en onderhoudspersoneel voor het Huis der parlementenleden van oktober 1987 af;

5° Een verhoging van ongeveer 30 miljoen van het buitengewoon krediet voor de verbouwingen aan het Huis der parlementenleden, verbouwingen die zouden moeten geëindigd zijn in de loop van 1987.

Die nieuwe kredieten konden gedeeltelijk worden gecompenseerd door de vermindering van het krediet voor de betaling van de afscheidsvergoedingen en de vermindering van het krediet voor de individuele hulp aan de senatoren.

De matiging die krachtens de beslissing van 1 april 1982 van het bureau toegepast werd op de parlementaire vergoeding, de representatiekosten en de afscheidsvergoeding, blijft behouden in 1987.

Ook de wedden en vergoedingen van de personeelsleden worden in 1987 aan een matiging onderworpen. (*Applaus op verschillende banken.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Van In.

De heer Van In. — Mijnheer de Voorzitter, de situatie waarin de Volksuniefractie zich bevindt, maakt het in zekere zin gemakkelijk, maar tegelijk ook moeilijk, om in de materie van de dotatie van de Senaat het woord te nemen. Dit betekent zeker niet dat ik mij aansluit bij bepaalde uitlatingen die Vice-Eerste minster Verhofstadt worden toegeschreven. Het maakt het ons moeilijk omdat wij niet de indruk wensen te wekken dat wij ons om welke reden ook opstellen als dwarsliggers en als degenen die te pas en te onpas kritiek uitoefenen op de instelling zoals ze op het ogenblik reilt en zeilt. Wij hebben het gemakkelijk omdat wij voor een groot deel op afstand de werking van de Senaat kunnen volgen. Door een objectieve instelling, kunnen wij een wezenlijke bijdrage leveren tot het goed functioneren van dit lichaam.

Ter gelegenheid van de bespreking van de dotatie voor het vorige jaar, amper enkele maanden geleden, heb ik over een aantal zaken gesproken.

De Vice-Eerste minister en minister van Begroting heeft een inspanning gedaan om op verscheidene van de door ons aangevoerde elementen, — niet noodzakelijkerwijs kritiek — te antwoorden. Wat ik vandaag hoofdzakelijk wens te bespreken, is het thema waarmee ik mijn betoog bij de begroting 1986 heb besloten. Hoewel men vandaag met veel overtuiging verklaart dat de onroerende investeringen, die tot een betere behuizing van de diensten van de Senaat moeten leiden, nog dit jaar zullen worden voltooid, heb ik niettemin enkele fundamentele bedenkingen over het concept en het gebruik van die behuizing.

Op basis van het reglement werd de Volksuniefractie geweerd uit het beheer van de Senaat. Onze fractie heeft geen quaestor.

De heer Pataer. — De SP-fractie evenmin.

De heer Van In. — De SP-fractie had de keuze tussen een functie van ondervoorzitter en van quaestor. De Volksunie echter, die toch een niet-onaanzienlijk deel van de Vlaamse bevolking vertegenwoordigt, is gewoon het slachtoffer van het reglement. Ik betreur ten zeerste dat men in zulke omstandigheden het reglement tot de laatste komma toepast en niet alle fracties — ik pleit niet alleen voor de Volksunie — bij het beheer van de Senaat betreft. Men mag niet te vlug veronderstellen dat de behuizing van de diensten van de Senaat het neusje van de zalm is waardoor de werking van de Senaat honderd procent efficiënt verloopt. Ik kan u voorbeelden geven over het ondoelmatig gebruik van sommige lokalen en enkele onmiddellijke behoeften naar voren brengen waaraan beter zou worden tegemoetgekomen dan in de toekomst honderden miljoenen te besteden aan een weinig functionele huisvesting.

Mijn volgende opmerking betreft het weren van onze fractie, niet alleen uit de quaestuur, maar ook bij het aanstellen van voorzitters van Senaatscommissies, hoewel zij daar volgens het reglement recht op heeft.

Dan is er nog de begeleiding van de senatoren. Wij hebben er akte van genomen, mijnheer de Voorzitter, dat er in de dotatie van de Senaat een bedrag is ingeschreven om de fractiewoordvoerders te begeleiden.

Hoe ziet men een dergelijke begeleiding? Zal dat een unidimensionele begeleiding, zijn, met andere woorden, zal zij alleen worden gegeven in het kader van de politieke partij waartoe de betrokken fractiewoordvoerders behoren? Is het niet de hoogste tijd om met de begeleiding een ruimer perspectief te openen voor de betrokkenen? Wanneer men bijvoorbeeld een kankerend Brusselaar door een ander kankerend Brusselaar laat begeleiden, dan zal de horizon van degene die wordt begeleid niet erg worden verruimd. Ik twijfel dus aan het resultaat van dergelijke begeleiding.

Ik stel bij die begeleiding vragen, zoals wij in die tijd vragen hebben gesteld in verband met de penningen die tussen de fracties worden verdeeld. In de Kamer van volksvertegenwoordigers is daarop kritiek gekomen. Een objectief waarnemer zal echter moeten toegeven dat de bedragen die aan de opleiding van de fractievoorzitters zullen worden besteed onder dezelfde noemer dreigen terecht te komen als de sommen die nu aan de fracties worden toegekend. Het verruimen van de horizons, de verdieping van de inzichten en het confronteren van de betrokkenen met andere ideeën, is veeleer een illusie. Het zal leiden tot het beoefenen van een slechte vorm van democratie.

Ik kom nu tot mijn belangrijkste opmerkingen.

Mijnheer de Voorzitter, wij hebben met tevredenheid vastgesteld — het is een opmerking die wij reeds verschillende jaren hebben gemaakt — dat er een bedrag is ingeschreven voor de informatisering van de Senaat. Over het principe zal straks mijn collega, de heer André Geens, spreken.

Wanneer wij in dit halfroond over de Senaat en over het gebruik van de informatica spreken, gaat men soms, blijkbaar moedwillig, voorbij aan het meest belangrijke gegeven, namelijk de toekomst van de Senaat zelf. Ik bevind mij hier wellicht op dezelfde golflengte als de Vice-Eerste minister. Wij moeten de eerlijkheid hebben, misschien zelfs de arrogantie, om voortdurend de toekomst van de Senaat in bespreking te brengen. Voorzitter van de Quaestuur, bij het lezen van uw verslag komt het mij voor alsof deze aangelegenheid ons absoluut niet interesseert, alsof wij de eeuwigheid voor ons hebben en alsof er geen inspanningen moeten worden gedaan om binnen het raam van de wettelijke verplichtingen luidop te denken over de toekomst van de Senaat.

Die wettelijke verplichtingen zijn er immers. Hoezeer de bijzondere wet op de hervorming van de Staat van 8 augustus 1980 wordt betwist, toch kan men artikel 29 ervan niet negeren, waarin de herziening van de artikelen 53 en 54 van de Grondwet worden aangekondigd. Die artikelen handelen over de samenstelling van de Senaat. Wanneer men met een grote, door de Grondwet bepaalde meerderheid die bijzondere wet heeft aangenomen, heeft men dus meteen aanvaard dat die grondwetsartikelen ook zouden worden herzien.

Daarnaast is er ook nog artikel 32bis van de Grondwet, waarin eigenlijk een begeleidend mechanisme voor grondwetswijzigingen wordt uitgewerkt, namelijk het invoeren van Nederlandse en Franse taalgroepen in het Parlement. Deze taalgroepen, die mijns inziens niet alleen nodig zijn om grondwetswijzigingen te begeleiden maar ook een eigen leven zouden moeten leiden, worden echter nooit aangeraakt in de begroting van de Dotaties.

In die omstandigheden, meen ik er dan ook goed aan te doen twee amendementen in te dienen. Een eerste amendement dien ik in bij artikel 12, dat de toelagen aan de parlementaire assemblees en verenigingen vastlegt op 11 miljoen. Ik stel voor dat hiervan 1 830 000 frank zou

worden uitgetrokken voor de werking van de taalgroepen, zoals bepaald in artikel 16bis van het Senaatsreglement.

Met mijn tweede amendement vraag ik van de 30 miljoen die in artikel 14 worden vastgelegd voor het invoeren van informatica, 5 miljoen te gebruiken voor de voorbereiding van de hervorming van de Senaat.

De door mij voorgestelde bedragen, enerzijds, voor de werking van de taalgroepen in de Senaat en, anderzijds, voor de voorbereiding van de nieuwe Senaat eisen geen supplementaire uitgaven. De Senaat moet alleen zichzelf opleggen hiervoor een vaste uitgavenpost in te schrijven.

Wij hebben vernomen dat bepaalde, niet-onbelangrijke diensten in de Senaat zouden verdwijnen of fusioneren met andere diensten. Kunnen wij hierover meer uitleg verkrijgen en wat zal het gevolg hiervan zijn voor het personeel van de betrokken diensten?

Ik blijf bezorgd omdat hier een aantal atavismen worden gekweekt en in stand worden gehouden en ook omdat hier inzicht ontbreekt nopens het goed functioneren van de instellingen van ons land. Noch voor deze atavismen, noch voor dit gebrek aan inzicht willen wij mede schuldig zijn. (*Applaus op de banken van de Volksunie.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer André Geens.

De heer A. Geens. — Mijnheer de Voorzitter, wanneer deze begroting der Dotatiën, zoals gebruikelijk in de Kamer, eerst in de commissie voor de Financiën behandeld geweest zou zijn, had ik hier waarschijnlijk niet hoeven te staan. Dan hadden de «gewone» senatoren daar vragen kunnen stellen over de werking van de instellingen. Zij zouden dan ook een inzicht hebben gekregen in een aantal bedragen, een aantal investeringen, een aantal opties die nu door collega's in besloten vergadering werden vastgelegd. Dit wil niet zeggen dat ik enig wantrouwen koester of dat de beslissingen verkeerd zijn. Toch vind ik het maar normaal wat meer inzicht te kunnen verwerven en meer uitleg te kunnen krijgen over bepaalde opties, dan mogelijk is alleen door de lectuur van het verslag.

Daarenboven zou de bespreking van de begroting der Dotatiën een gelegenheid moeten zijn om ons te bezinnen over onze werkzaamheden en hun efficiëntie. Wij zouden bij deze gelegenheid moeten nagaan of wij niet beter en krachtadiger kunnen optreden, met meer resultaat. Hoewel ons werk in deze assemblee wel degelijk en diepgaand is, merkt men er weinig van in de buitenwereld. Dit heeft wellicht te maken met het tweekamerstelsel waardoor al het werk tweemaal wordt gekauwd, al gebeurt het werk van de Hoge Vergadering meestal op een degelijke, indringende en rustige manier. Het resultaat naar buiten toe is niet navenant, niet in verhouding tot de inspanning geleverd door de verschillende collega's.

Ik ben het eens met wat collega Van In heeft gezegd. Zolang de Senaat zijn nieuw uitzicht nog niet heeft, is het onze taak deze instelling, zij het dan in zijn huidige vorm, optimaal te laten functioneren.

Ik verheug me over de positieve punten in het verslag van het College van Quaestoren, zoals de bijkomende middelen voor de medewerkers van de fracties. Ik formuleer toch enkele beschouwingen in verband met de individuele hulp aan de parlementsleden. Die hulp is een stap vooruit. Door de beperkte bezoldigingsmogelijkheden kunnen wij geen individuele hulp van personeel met een bepaald niveau krijgen. Een secretaris of secretaresse van een senator verdient netto 29 à 30 000 frank per maand. U begrijpt dat voor dit salaris niet eens een degelijke stenotypiste kan worden aangeworven. In vergelijking met de bezoldiging van goed personeel in de privé-sector, is dit loon beneden alle peil. Ik verzoek u daarover na te denken.

Ik meen te weten dat de individuele hulp in de Kamer beter wordt vergoed dan in de Senaat. Ik bedoel hiermee niet dat wij ons in alle opzichten aan de Kamer moeten spiegelen of dat het voorbeeld van de Kamer altijd goed is.

Het verheugt ons eveneens dat een bedrag van 30 miljoen is ingeschreven voor de informatisering van de Senaat. Door omstandigheden ben ik in het bezit van het rapport waarnaar de voorzitter van het College van Quaestoren heeft verwezen. Dat is een interessant document met suggesties en beschouwingen die de moeite van het overwegen meer dan waard zijn.

Ik ben niet op de hoogte van de beslissingen genomen op 22 mei. Mijn beschouwingen zijn misschien achterhaald, maar dat is dan te wijten aan het gebrek aan informatie.

Een eerste vereiste voor elke vorm van informatisering is algemene compatibiliteit met het systeem dat in de Kamer is geïnstalleerd. Het is toch te gek dat de Senaat overdoet wat in de Kamer reeds is gebeurd.

Uiteraard verloopt in de Senaat niet alles zoals in de Kamer. Toch zijn er gelijklopende of gelijkaardige procedures. Vele wetsvoorstellen en -ontwerpen worden eerst in de Kamer en vervolgens in de Senaat besproken. De invoering van de gegevens en van de basiselementen hoeft geen tweemaal te gebeuren. Fundamenteel is dat de overdracht van die gegevens rechtstreeks geschiedt.

Sommigen beweren dat ons systeem volkomen los van dat van de Kamer zou moeten zijn. Dan blijft de Senaat volkomen zelfstandig. Dit zou niets meer kosten.

Ik waarschuw hiervoor. Dit heeft niets te maken met meerderheid en oppositie of met voor of tegen. Dit heeft alleen te maken met een eerlijke bekommerring voor de goede werking van de instellingen.

Voor systeembeheer moeten we over zeer bekwame informatici beschikken, opdat wij, ook als individueel parlements lid, optimaal gebruik zouden kunnen maken van het systeem, wat toch de uiteindelijke bedoeling is.

Mijnheer de Voorzitter, het in dienst houden van bekwame informatici binnen de bezoldigingsstructuur van de openbare diensten is geen sinecure. Daarover moeten wij ons durven bezinnen.

Het in stand houden van twee aparte systemen, of twee aparte computerafdelingen, met de noodzakelijke personeelsinfrastructuur, is jammer genoeg onverantwoord. Ik zou dat ten zeerste betreuen, want het is een verspilling. Zuiver theoretisch zal het misschien niet meer kosten omdat capaciteitsuitbreiding noodzakelijk is wanneer Kamer en Senaat hetzelfde systeem willen gebruiken, maar dit betekent nog niet dat de kosten van software en software-onderhoud nadien dezelfde blijven. Wanneer Kamer en Senaat beslissen om bij dezelfde constructeur aan te kopen zal het geheel misschien minder duur uitvallen.

Indien de Senaat bij een andere constructeur koopt kunnen er compatibiliteitsproblemen opdagen. Laten wij elkaar niets wijsmaken. Er wordt gemakkelijk over volledige compatibiliteit gesproken tot op het ogenblik dat het systeem geïnstalleerd is en de programma's moeten communiceren. De verantwoordelijken in de openbare diensten die in het verleden met dit probleem te kampen hadden, kunnen daar met kennis van zaken over meespreken. In de privé-sector heeft men hetzelfde meegemaakt. Daar heeft men de les geleerd en weet men waarop men moet letten bij de installatie van informaticasystemen.

Het is van fundamenteel belang dat wij, als individueel parlements lid, spoedig kunnen beschikken over een beter informaticasysteem in het algemeen, want op dit gebied zijn wij slecht gewapend ten opzichte van de uitvoerende macht. Een goed en grondig informaticasysteem kan ons helpen bij het verzamelen en bij het selectief opzoeken van informatie. Een informaticasysteem is geen speelgoed; het is een werkinstrument en moet als dusdanig worden beschouwd. Het moet optimaal worden uitgebouwd, rekening houdend met elk individueel parlements lid en de betrokken diensten.

Ik heb opgemerkt dat de kosten voor de *Handelingen* van de Senaat aanzienlijk verhoogd zijn. Rekening houdend met het toegenomen werkvolume en het groter aantal openbare vergaderingen kunnen die kosten waarschijnlijk terecht worden verantwoord. Nochtans wijs ik op de manier waarop de betrokken diensten functioneren. De stenografen nemen letterlijk op wat de parlementsleden op de tribune uitspreken. Die tekst wordt netjes uitgetikt in de typekamer. Dan volgt een revisie. Het parlements lid ontvangt de nageziene tekst en kan eventueel correcties aanbrengen. Nadien komt er nogmaals een revisie en wordt de tekst naar de drukker gezonden. Waarschijnlijk worden bij de drukker de gegevens nog typografisch ingevoerd. Dan worden de drukproeven nogmaals gecorrigeerd alvorens de definitieve tekst wordt gedrukt. De Senaat zou grote bedragen kunnen besparen door een geïntegreerd tekstverwerkingssysteem aan te schaffen dat rechtstreeks verbonden is met een drukkerij die daar op aangepast is en waar de teksten ook automatisch worden gezet. Dit zou een enorme besparing van arbeid en kosten betekenen. Dit procédé wordt trouwens in elke moderne drukkerij toegepast.

Ook de praktische werking van de diensten is iets waarover wij ons zorgen moeten maken. Men zou een einde moeten maken aan deze talrijke manipulaties van teksten die in onze tijd volkomen nutteloos en overbodig zijn. Uit persoonlijke ervaring met dit systeem van integratie weet ik dat men de kostprijs alleen al voor het drukken, met een derde kan verminderen. Ik spreek nog niet over de beperking van de personeelsuitgaven. Het betrokken personeel zou zich dan met andere, nuttiger taken kunnen bezighouden.

Mijnheer de Voorzitter, ik heb enkele praktische problemen behandeld. Dit mag ook wel eens bij de bespreking van de begroting der

Dotatiën. Ik heb dit gedaan in een eerlijke bezorgdheid voor de goede werking van deze instelling. Ik hoop dat met mijn opmerkingen rekening zal worden gehouden. (*Applaus op verschillende banken.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Luyten.

De heer Luyten. — Mijnheer de Voorzitter, het verheugt me dat misschien wel mede onder invloed van mijn oproep nog niet zo lang geleden, gesprekken op gang zijn gekomen over de werking van de bibliotheek. Ik zit alleen nog met vragen over de chronologie. Als ik verneem dat gestreefd wordt naar gezamenlijk beheer, vrees ik dat de 4 miljoen ingeschreven in de uitgaven niet zullen volstaan.

Een idee in verband met de telefoon is bij mij opgekomen toen ik de lijst van de uitgaven overliep. Enkele tijd geleden heeft zich een zwaar incident voorgedaan tussen een minister en een lid van de socialistische oppositie over het registreren, tot in het Parlement toe, van het nummer van de correspondent met wie men telefoneert. De leden die aanwezig waren herinneren zich ongetwijfeld de scherpste van dit incident. Aangezien ik een groot deel van mijn tijd in het Parlement doorbreng, wat niet van alle parlementsleden kan worden gezegd, en bijgevolg voor de organisatie van mijn werk gebruik moet maken van de telefoon van de Senaat, rijst bij mij de vraag of geregistreerd wordt met wie ik telefoneer.

U kent mijn actieve belangstelling, bijvoorbeeld voor *Amnesty International*. Als er weer eens Basken bedreigd worden door de minister met wie dit incident is voorgevallen en ik moet informeren voor mijn uiteenzetting in het Parlement, telefoneer ik naar een advocaat, een hoogleraar of naar wie ook in die noordhoek van Spanje. Ik ben mij gaan afvragen of de veiligheid van die mensen niet bedreigd is en of binnen het raam van de «samenwerking van de politionele diensten in de Europese ruimte» er een waterdicht systeem werd uitgewerkt. Kunnen die mensen last krijgen omdat ze telefoneren met een parlements lid van een vreemd land over de geladen politiek van hun land? Na die ophefmakende onthullingen heb ik daarbij toch vragen gesteld.

Tenslotte, mijnheer de Voorzitter, zal u zich wellicht mijn half-emotionele oproep herinneren van 9 april jongstleden na een aanval op de werking van het Parlement door de reeds genoemde minister. Ik ben u nog steeds dankbaar voor uw positieve reactie op mijn oproep. Uit een interview van een vooraanstaand Vlaams dagblad met de Vice-Eerste minister en minister van Justitie bleek immers dat deze het Parlement beschouwde als een blok aan het been en dat de regering best verder met volmachten zou regeren. Ik heb toen een oproep gedaan om te reageren op die uitdaging die ik niet kan aanvaarden van een regering die erin geslaagd was het wereldrecord te vestigen om, niettegenstaande zij over bijzondere machten beschikte, gedurende 18 maanden met voorlopige kredieten te regeren. Dit heeft tot gevolg dat wij nu nog geregeld begrotingen van 1986 voorgeschoteld krijgen. Wellicht is de tijd niet meer geschikt voor een dergelijke oproep. Wij hebben de jongste dagen immers verkiezingsstompetten horen schallen. Ik herinner mij een verkiezingslog van een bepaalde partij in 1949-1950 die toen een belastingvermindering met 25 pct. beloofde. Sommige verklaringen van de jongste dagen doen mij dan ook vermoeden dat er spoedig verkiezingen komen. De tijd is wellicht niet meer sereen genoeg om te oordelen over de toekomstige werking van het Parlement, aangezien andere zorgen rijzen aan de horizon.

Het verheugt mij echter nog steeds, mijnheer de Voorzitter, dat u in uw reactie op mijn voorstel hebt gezegd dat u kan getuigen dat ik een trouw lid ben van dit huis. Misschien kan ik dit op de voorpagina van mijn verkiezingspamflet zetten in plaats van een belofte over belastingvermindering. De mensen ergeren zich immers enorm aan het absenteïsme van vele parlementsleden.

Wie zal echter terugkomen als die verkiezingswolken een onweer worden? In de begroting der Dotatiën heeft een bepaalde post mij dan ook sterk geïntrigeerd. Het betreft namelijk de mysterieuze post op bladzijde 12: «oud-senatorenuniform». Ik had daarover een discussie met iemand die beweerde dat hiermee wordt bedoeld een oud uniform van een gewezen senator, terwijl een andere zei dat het ook een toekomstig uniform voor oud-senatoren zou kunnen zijn. Ik had graag opheldering terzake. Indien het laatste juist zou zijn, ben ik, hoewel iedereen weet dat ik fundamenteel een parlementair democraat ben, kandidaat voor een dergelijk uniform indien het lot mij ongunstig zou zijn na de verkiezingen. Ik bezit namelijk reeds een oud chiro-uniform, een oud KSA-uniform, een oud scoutsuniform en een studentenpet en -lint. Als beroemd verzamelaar, niet alleen van platen en boeken, zou ik mijn collectie uniformen ook willen aanvullen met een «oud-senatorenuniform», indien ik hier na de verkiezingen niet opnieuw zou verschijnen.

Sinds ik op deze tribune bij de stemming over het wetsontwerp betreffende het overspel heb verklaard dat ik vrijgezel ben, heb ik aanzoeken gekregen van dames — ik stel vast dat de publieke tribune op het ogenblik vol dames zit — die denken dat een ongetrouwd senator een interessante partij kan zijn. Ik heb hen echter gezegd dat senator wel een mooie, maar ook een zeer labiele post is. Ik zou dus wel graag een uniform hebben om eventueel een rijke weduwe te trouwen om mijn oude dag te verzekeren. (*Applaus op verschillende banken.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Pataer.

De heer Pataer. — Mijnheer de Voorzitter, het is niet zonder enige schroom dat ik het woord neem, na de parade van de *fine fleur* van de Volksuniefractie, drie na elkaar. Ik zal mijn best moeten doen.

Naar verluidt werd de begroting der Dotatiën vroeger eerst besproken in de commissie voor de Financiën van de Senaat. Dit gebeurt nog altijd zo in de Kamer van volksvertegenwoordigers. Het bureau van de Senaat heeft blijkbaar op een bepaald ogenblik geoordeeld dat dit een overbodige en tijdrovende procedure is. Ik weet niet of de minister van Financiën dit betreurt, goedkeurt of toejuicht. Ik meen dat het onmiddellijk behandelen in openbare vergadering van deze begroting ons zou kunnen leiden tot beschouwingen die qua vorm en inhoud eerder thuishoren in een commissievergadering. Dat is natuurlijk niet mijn schuld en ik vraag ervoor excuus.

Mijn beschouwingen zullen niet lang duren en ik zal mij in elk geval beperken tot het eigenlijke onderwerp, de dotatie van de Senaat. Ik zal mezelf beletten politieke beschouwingen naar voren te brengen, wat collega Van In wel heeft gedaan. Ik voel aan dat het hier iets minder op zijn plaats is.

Ik wil een vijftal punten behandelen. In de eerste plaats heb ik een vraag in verband met het Huis der parlementsleden. Ik richt mijn vragen vooral tot u, mijnheer de voorzitter van de Quaestuur. Ik heb gelezen in de begroting van 1986, die wij in december van vorig jaar hebben goedgekeurd, dat het Huis der parlementsleden werkelijk beschikbaar zal zijn in oktober 1987. Nu lezen wij, in iets voorzichtiger bewoordingen, dat alles in het werk werd gesteld om de volledige ingebruikname van het Huis der parlementsleden bij de aanvang van de zitting 1987-1988 te garanderen. Waarom die voorzichtigheid? Ik vermoed dat velen, zoals collega Luyten en anderen die dikwijls in dit gebouw vertoeven, hunkeren naar een eigen stek. Hoe vlugger dus dit Huis der parlementsleden klaar is, hoe beter.

Mijn tweede vraag betreft de informatisering, maar na de mondelinge toelichting van de voorzitter van de Quaestuur is ze overbodig geworden, want hij heeft daarover voldoende uitleg verstrekt.

Het derde punt, de bibliotheek, blijft voor mij een raadsel. Misschien is het mij ontgaan, maar ik heb geen enkele reden gevonden waarom voor het dienstjaar 1986 voor de bibliotheek van het Parlement niets werd uitgegeven. Ik zie daar een streepje staan.

Mijn vierde en volgens mij, belangrijkste opmerking in mijn kort betoog, betreft de personeelsuitgaven. Een begroting waarin een belangrijke post, zoals die van de personeelsuitgaven, voorkomt, zou een aanduiding moeten kunnen geven over het te voeren personeelsbeleid. Noch in de cijfers, noch in de toelichting bij de begroting vind ik iets terug dat wijst op een of ander personeelsbeleid. Wij hebben daar het raden naar. Ik geef een concreet voorbeeld, zoals ook de heer Van In heeft gedaan. Naar verluidt zou men overwegen bepaalde diensten af te schaffen. Zijn dat slechts geruchten? Ik wens in dat verband een duidelijk antwoord te krijgen.

Graag vernam ik ook iets over het beleid inzake aanwerving dat in dit huis wordt gevoerd. Welk personeel wenst men bij voorkeur aan te werven, gekwalificeerd, minder gekwalificeerd, met een universitaire diploma of van welk niveau? Het enige wat ik als gewoon lid van de Senaat daarover soms verneem, zijn mededelingen via de radio dat de Quaestuur examens uitschrijft.

Wat met de loonpolitiek? Er wordt een globaal bedrag voor de wedden ingeschreven in de begroting, maar aan welke politiek beantwoordt dat? Ik weet daarover totaal niets. Volgt men het statuut van het openbaar ambt? Welke barema's volgt men? Of zijn er geen? Dan kan ik aannemen dat men moeilijk informatie kan verstrekken over het loonbeleid, maar ik zou dit ten zeerste betreuren.

Nog in verband met de personeelsuitgaven stel ik vast — het geldt ook voor de senatoren — dat men nog steeds een solidariteitsbijdrage inhoudt van 5 pct. Als ik me nog iets herinner uit de recente sociale geschiedenis van ons land, dan was de solidariteitsbijdrage bedoeld en is ze nog steeds bedoeld als onderdeel van het sociaal herstelbeleid.

Degenen die niet bedreigd worden door de werkloosheid, dienen hun steentje bij te dragen voor het in stand houden van de sociale zekerheid. Tegelijkertijd ben ik echter ervan op de hoogte dat in het kader van de onderhandelingen die nu bezig zijn tussen de regering, meer bepaald de minister van Binnenlandse Zaken en de vakbonden van de openbare diensten, het eventueel verder betalen van de solidariteitsbijdrage door de ambtenaren in het hele onderhandelingspakket vervat is. Hierover is nog niets beslist. Het lijkt mij dus voorbarig de solidariteitsbijdrage van de senatoren, maar vooral van het personeel van de Senaat, zo maar in te schrijven in de begroting. Men had er op zijn minst een verwijzing bij kunnen plaatsen.

In het algemeen vind ik het jammer dat wij nergens iets terugvinden over het al dan niet bestaan van een invloed van het statuut van het openbaar ambt op het statuut van het personeel van de Senaat.

Zo kom ik tot het laatste punt dat ik wilde bespreken, namelijk dit betreffende de individuele medewerkers. Ik lees dat het krediet voor 1987 met 14 miljoen verminderd wordt. Men geeft als uitleg dat in 1987 vermoedelijk geen opzeggingsvergoedingen zullen moeten worden uitbetaald. Men gaat uit van de veronderstelling dat de Senaat rustig zal kunnen verder werken tot eind 1987 en dat de individuele medewerkers dus niet voor opzegging in aanmerking zullen komen. Ik aanvaard die uitleg. Toch vraag ik me af of voor de vermindering van die uitgave geen andere verklaring kan worden gegeven. Wij werden er allen over geïnformeerd dat de weddeschalen van de individuele medewerkers vrij grondig werden aangepast. Men heeft in het barema de leeftijd als factor ingevoerd. Dat zou tot gevolg kunnen hebben dat het in dienst nemen van jonge medewerkers minder uitgaven betekenen. Is dat soms een verklaring voor de vermindering van die kredieten? Indien ja, dan had ik dat graag in het verslag gelezen.

Ik sluit mij aan bij wat collega André Geens heeft gezegd over de medewerkers. Ook ik stel de vraag of het niveau van die aan te werven medewerkers niet moet worden herzien. Ik heb een uittreksel gevonden van een artikel in *De Standaard* van mei 1986 waarin Hugo De Ridder de volgende mededeling deed: «Naar verluidt zou men nu ieder kamerlid een universitair gediplomeerd medewerker willen bezorgen en de senatoren zouden eraan denken dat voorbeeld te volgen.» Het is interessant dergelijke informatie in de kranten te lezen, zeker als ze uit oude kranten komt. Is het een vals gerucht of is het een proefballonnetje dat door de journalist werd opgelaten? Graag had ik hierop een antwoord gekregen.

Mijnheer de Voorzitter, ik zal met veel aandacht naar het antwoord van de voorzitter van het College van Quaestoren luisteren. (*Applaus op verschillende banken.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de voorzitter van het College van Quaestoren.

De heer C. De Clercq. — Mijnheer de Voorzitter, de heer Van In heeft gezegd dat de Volksuniefractie niet vertegenwoordigd is in de Quaestuur. Uiteraard is zij dat wel in het bureau. Zoals ik reeds vroeger heb gezegd, is dat niet de verantwoordelijkheid van de Quaestuur. Het is een toepassing van het Reglement.

Wat betreft de medewerkers van de voorzitters van de fracties, werd er inderdaad een regeling uitgewerkt waarbij de fractievoorzitters beschikken over een budgettaire enveloppe, wat hen toelaat, enerzijds, administratief personeel aan te werven en, anderzijds, personeel op universitair niveau maar dan in verhouding tot de sterkte van de fractie. De bedoeling is hulp te bieden aan de fracties en mede daardoor de mogelijkheid te geven tot begeleiding van de leden van de fracties.

Over het toekennen van penningen — om het woord van de heer Van In te gebruiken — aan de fracties kan ik slechts zeggen dat ter zake het Reglement werd toegepast. Niet alle toepassingsmodaliteiten werden strikt gevolgd. Elk jaar zouden immers degenen die de penningen ontvangen daarover verantwoording moeten geven aan de Quaestuur, zoals in het Reglement werd ingeschreven.

In verband met de informatisering stelt de heer Van In in feite een politieke vraag en geen vraag betreffende een beheersaangelegenheid. Toch wil ik er even op ingaan.

Als onderneming in de ruime zin van het woord, hebben wij tot plicht de senatoren en het personeel maximaal de moderne technische middelen ter beschikking stellen. Dat vormt geen enkel probleem, wat er ook in de toekomst met de Senaat gebeure. Want, indien de Senaat een andere vorm of een andere verantwoordelijkheid krijgt, dan nog zal het mijns inziens en volgens de mening van het bureau, noodzakelijk zijn de

senatoren en het personeel te laten beschikken over de moderne technische middelen. Wij kunnen ons niet de luxe permitteren hierin achter te blijven.

Uw amendement betreffende de taalgroepen, mijnheer Van In, is mijns inziens niet noodzakelijk. De Nederlandstalige en Franstalige fracties beschikken immers over hun eigen penningen. U bedoelt misschien dat er twee afzonderlijke taalgroepen zouden moeten worden georganiseerd, maar dat is dan een politieke en geen budgettaire beslissing.

Uw opmerkingen bij artikel 14 betreffende de informatica zijn zuiver politiek. Indien er een probleem ter zake zou rijzen, is er een passende reserve voorhanden. Ik verwijs hiervoor naar de laatste pagina van het verslag.

U hebt ook gesproken over de reorganisatie van de diensten. Die heeft geen enkel statutair gevolg voor het personeel.

Mijnheer Geens, indien ik als professor een examen van u zou moeten afnemen en zou moeten oordelen over uw mogelijke bekwaamheid als quaestor, dan zou ik u de grootste onderscheiding geven. Uw becommentarissen zijn ook de onze. U spreekt bijvoorbeeld over de noodzaak tot bezinning. De individuele hulp en de hulp aan de fracties moet inderdaad worden bekeken uit het oogpunt van hun noodwendigheid en doelmatigheid. Het bureau van de Senaat heeft andere regelingen uitgewerkt dan in de Kamer. In de Kamer heeft men per fractie een VZW opgericht en bestaan er geen barema's. Er worden *ad libitum* een serie maatregelen genomen met alle gevolgen van dien. Ik lever hierop geen kritiek, maar stel enkel vast. De beslissingen die wij hebben getroffen in het bureau, komen het best tegemoet aan uw en onze bekommelingen.

Wij delen ook uw zorg inzake de informatica. Er moet inderdaad een overdracht mogelijk zijn van de gegevens van Kamer en Senaat. Dit is evenwel niet contradictorisch aan het uitbouwen van het eigen systeem. De methode die wij gevolgd hebben, heeft evenwel resultaat gehad, en heeft ons minder gekost. Wij hebben zelf een aantal zaken onderzocht die normaal door het studiebureau zouden gedaan zijn in het verlengde van zijn opdracht. Wij hebben ons zelf bezonnen over wat er in dit huis aanwezig is aan personeel, functies, opdrachten en materieel. Wij hebben dit onderzoek zelf geheel uitgeschreven. Deze weg was inderdaad de moeilijkste en ook de langste, maar ik ben ervan overtuigd dat dit meer resultaten heeft opgeleverd voor de senatoren en het personeel.

U heeft gelijk wat de kosten van de *Handelingen* betreft. Het drukken van, bijvoorbeeld, de begroting van Economische Zaken en de bijlagen kostte aan de Senaat 2 090 000 frank. Het probleem moet via de informatica worden opgelost in de zin zoals u het hebt voorgesteld. Via het informaticasysteem zullen wij in de toekomst direct in contact kunnen treden met de drukkerij. Dit zal een enorme besparing opleveren in geld en tijd en zal ook de nauwkeurigheid van de documenten ten goede komen.

Dan kom ik tot de bibliotheek. Het krediet van 4 miljoen volstaat niet en wij wensen dat er een beheersakkoord met de Kamer tot stand komt. Die bijkomende investering zouden wij kunnen financieren met onze reserve.

In verband met de telefoonrekeningen werd ongeveer twee jaar geleden beslist privé-gesprekken met het buitenland aan te rekenen aan de leden van de Senaat en aan de personeelsleden en dit omdat wij vastgesteld hadden dat er geregeld verbindingen waren met Zuid-Korea, Zuid-Afrika, Bangkok enzovoort. Niet door het achterhalen van de nummers, maar door een toegespitste aandacht heeft de Quaestuur kunnen vaststellen dat het steeds dezelfde personen waren die vroeg in de ochtend of laat in de avond zulke verre gesprekken voerden. Telefoneren in het binnenland levert nog altijd geen enkel probleem op, alleen gesprekken met het buitenland worden aangerekend. Ik denk dat dit een correcte beslissing is, ingegeven vanuit de bekommernis om een goed beheer. Er is geen registratie van de gevormde nummers. Het probleem dat terzake is aangehaald, is dus doelloos.

De werking van het Parlement is geen zaak van de Quaestuur. Indien de Senaat een andere opdracht zou krijgen, dan zullen de Quaestuur en het bureau uit bekommernis om een goed beheer, daar hun medewerking aan verlenen.

Mijnheer Luyten, ik kan begrijpen dat u, gezien uw leeftijd, nu een beetje bourgeois wordt en belangstelling heeft voor dat uniform van senator. De Quaestuur van de Senaat heeft dit uniform dat in het bezit was van de stad Gent, aangekocht voor 12 000 frank. Dit «document» zal eerlang op een goed uitgekozen plaats worden tentoongesteld. Nu kan ik wel zeggen dat de ambtskledij die elke senator kan aanvragen, aanzienlijk duurder is.

De commissie voor de Financiën is niet bevoegd voor de dotaties van de Senaat. Daarvoor zijn het bureau en de Senaat bevoegd. Er heerste dienaangaande blijkbaar een misverstand.

De heer A. Geens. — Mijnheer de voorzitter van het College van Quaestoren, sta mij toe u een informatieve vraag te stellen. In de Kamer wordt de begroting van Dotaties vooraf besproken in de commissie voor de Financiën en voor de Begroting.

De heer C. De Clercq. — De Kamer heeft een andere organisatie.

De heer A. Geens. — Bijkomende vragen om informatie kunnen gemakkelijker in een commissievergadering worden gesteld. Wij hebben toch enige schroom om bepaalde vragen in openbare vergadering te stellen. Ik denk trouwens dat het tot de goede gewoonten van dit huis behoort, indringende vragen in de commissie te stellen waar men daarover vrijblijvend van gedachten kan wisselen. Dat was mijn enige opmerking. Ik doe dit hier omdat wij niet vertegenwoordigd zijn in het College van Quaestoren.

De heer C. De Clercq. — Maar uw fractie is toch vertegenwoordigd in het bureau van de Senaat. Via dat lid van het bureau kan u eventueel nadere informatie, ook van technische aard, inwinnen.

De heer Van In. — Over klaargestoomde teksten.

De heer C. De Clercq. — De teksten zijn niet klaargestoomd, mijnheer Van In, alleen de gedachten zijn soms klaargestoomd.

Het Huis der parlementsleden zal inderdaad, mijnheer Pataer, in oktober ter beschikking zijn zoals was afgesproken. Over de informatica heb ik reeds geantwoord in mijn inleiding.

Voor de bibliotheek werd in 1986 geen bedrag van vier miljoen uitgetrokken aangezien de Quaestuur de mening was toegedaan dat het beter was een nieuw ontwerp van beheer in te dienen bij de Kamer dan verder een jaarlijkse dotatie te betalen zonder inspraak te hebben in het beheer. Wij hopen dat mede daardoor een oplossing in het vooruitzicht kan worden gesteld.

Wat de personeelsuitgaven betreft, moet worden opgemerkt dat de organisatie van de diensten wordt aangepast rekening houdend met de behoeften en met de vereiste flexibiliteit. Het personeel wordt aangeworven op basis van examens, wat het niveau 1 betreft, mede georganiseerd en geleid door professoren-senatoren. De oproep verschijnt inderdaad in het *Staatsblad*. De Quaestuur en de griffier oordelen over de noodzaak van aanwerving en over de organisatie van de diensten. De lonen zijn gebaseerd op de barema's van de openbare diensten waarbij een kabinetsvergoeding wordt gevoegd. Het personeel van de Senaat heeft minstens het statuut van openbare dienst, ook al is de Senaat geen openbare dienst. De Grondwet bepaalt immers duidelijk dat de Senaat een eigen reglement opstelt en moet eerbiedigen. De inhouding van de solidariteitsbijdrage is een beslissing van het bureau.

Inzake de individuele hulp is, in tegenstelling tot wat u veronderstelt, het verslag correct waar gezegd wordt dat het krediet voor individuele hulp verminderd is.

Mijnheer de Voorzitter, ik meen de vijf bladzijden van mijn verslag uitvoerig te hebben toegelicht en aldus afdoende te hebben geantwoord aan de vier collega's die een bijdrage hebben willen leveren in het debat over de begroting der Dotatiën. (*Applaus op de banken van de meerderheid.*)

De Voorzitter. — Ik wil daar, als voorzitter, nog iets aan toevoegen.

Eerst wil ik onze quaestoren, en vooral de voorzitter van het College, danken voor het geleverde werk. Het is misschien toch goed er even op te wijzen dat de dagelijkse leiding en de verantwoordelijkheid voor het beheer van dit huis aan hen is toevertrouwd en dat zij die taak uitstekend verrichten. Alle belangrijke beslissingen, onder meer het uiteindelijk vastleggen van deze begroting van de Senaat worden echter genomen door het bureau op voorstel van de quaestoren. Zoals de heer De Clercq terecht heeft opgemerkt, is de Volksunie ook vertegenwoordigd in het bureau. Die vertegenwoordiging moet zelf zorgen voor de doorstroming in de fractie, dat is niet onze taak.

De heer Van In. — Wij zijn niet vertegenwoordigd in de Quaestuur.

De Voorzitter. — De beslissingen worden genomen in het bureau.

De heer Van In. — Over klaargestoomde teksten.

De Voorzitter. — Dat is niet het geval, mijnheer Van In. Vaak worden lange discussies gevoerd in het bureau. U moet uw secretaris daarover raadplegen.

Het thema van de individuele begeleiding komt inderdaad elk jaar terug.

De heer Geens merkte op dat hij misschien te weinig afweet van de geschiedenis. Daarom wil ik erop wijzen dat de geschiedenis van de individuele begeleiding reeds twaalf jaar geleden is begonnen. In de begroting komt trouwens nog steeds de post « fractiesecretariaten » voor.

Op het ogenblik is 155 miljoen ingeschreven. Daarmee kunnen 155 universitaire worden betaald.

We kennen de historiek van de voorbije twaalf jaar inzake subsidies aan de fractiesecretariaten. Dat is de verantwoordelijkheid van elke fractie en van elke partij.

Dat men niet come zeggen dat wij niets doen. Men moet in eigen boezem kijken. Men verwijst naar hulp van universitair geschoolden waarover de Europese parlementsleden beschikken, al zegt men het niet uitdrukkelijk.

Bijkomend is 120 miljoen bestemd voor de individuele hulp in secretariatsaangelegenheden en onlangs werd opnieuw 22 miljoen aan de fracties gegeven om wat scheefgegroeid was enigszins recht te trekken.

Dat betekent dat wij per jaar aan de fracties meer dan 300 miljoen voor de begeleiding toewijzen.

De fractievoorzitters en ikzelf hebben over de toekomst van de Senaat beraadslaagd. Er zal worden nagegaan wanneer de resultaten van dit gesprek zullen worden bekendgemaakt aan de partijen. Dit gesprek met de zeven fractievoorzitters is eerder positief, ook al is dit « naar buiten » niet merkbaar. Ik hoop dat de gemengde parlementaire commissie dit probleem kan opentrekken.

Mijnheer Van In, ik betwijfel of de 5 miljoen voorgesteld in uw amendement hier veel zal toe bijdragen. Het is een ander probleem, geen « centenaire ».

De heer Van In. — Het is principieel.

De Voorzitter. — Hetzelfde geldt voor de taalgroepen. De Franse taalgroep heeft zich ooit georganiseerd. Dat behoort, volgens mij gelukkig, tot het verleden. Als om politieke redenen een taalgroep zich opnieuw organiseert — wat ik zou betreuren — dan moet wellicht opnieuw worden gedacht aan begeleiding. Voorlopig zijn de taalgroepen niet anders dan een structuur voor onze wijze van stemmen. Het zijn geen instituties.

Op 30 juni wordt opnieuw onderhandeld over de bibliotheek op basis van een nota van de Quaestuur. Ik ben ervan overtuigd dat nu eindelijk een fundamenteel gesprek kan worden gevoerd met de Kamer ten einde voor de bibliotheek een totaal nieuw statuut van gezamenlijk beheer uit te werken. De toekomst zal het echter uitwijzen.

Nogmaals wijs ik erop dat de Quaestuur uitstekend werk heeft verricht.

Het woord is aan de heer André Geens.

De heer A. Geens. — Mijnheer de Voorzitter, ik dank u voor uw toelichting over de historische context van de individuele hulp. In totaal wordt 300 miljoen uitgegeven aan hulp aan de fractiesecretariaten en aan individuele hulp aan de parlementsleden. Ik geef hierbij maar één opmerking ter overweging van de Quaestuur en van alle collega's.

Als men individuele hulp voor de parlementsleden geeft, is het nodig deze ook individueel te maken, en ze te controleren. Dat is perfect mogelijk. Ik verwijs in dit verband naar het Europese Parlement waar de structuur veel strikter is, waardoor veel minder misbruik mogelijk is.

Mijnheer de Voorzitter, ik weet niet of men hier van misbruik kan spreken, want u zal niet ontkennen dat in het verleden bepaalde beslissingen met voorbedachten rade werden genomen. Wanneer men individuele hulp wenst te verlenen, moet men daar bepaalde voorschriften aan verbinden, zodat de hulp individueel blijft. Wie echter deze hulp efficiënt wil en kan gebruiken, moet daartoe het recht hebben en die mogelijkheid volkomen behouden.

De Voorzitter. — Mag ik daar even ondeugend op antwoorden? De heer André Geens kent de partijapparaten. Hij is onder meer het hoofd geweest van een studiedienst.

Wanneer er morgen een brief komt van zijn partij waarin deze vraagt het Volksunieaandeel van die 155 miljoen voortaan rechtstreeks aan de fractie te storten, zal dit *subito presto* gebeuren. Zo is de houding van

de Quaestuur. Dit zou de fractie toelaten een universitair aan te werven voor vrijwel elk van haar leden.

Ik betwist het standpunt van de heer André Geens niet. Het is echter niet eenvoudig voor de Quaestuur om in te grijpen wanneer het initiatief niet uitgaat van de fracties en de partijen.

Het woord is aan de heer Luyten.

De heer Luyten. — Even een ondeugende repliek, mijnheer de Voorzitter. Eén verwijt aanvaard ik niet, namelijk dat men zegt dat ik bourgeois-kenmerken zou vertonen.

Ik wens ook even een correctie aan te brengen ter attentie van de voorzitter van het College van Quaestoren. Ik heb al verteld dat ik een verzameling uniformen bezit. Dit uniform was gewoon bedoeld om mijn verzameling aan te vullen. Ik zou het zelfs kunnen aantrekken wanneer ooit een generaalsweduwe avances maakt in mijn richting. De sabel zou ik kunnen gebruiken om op het slagveld te sneuvelen, wat in ons land nog maar weinig generaals hebben gepresteerd.

M. le Président. — Plus personne ne demandant la parole dans la discussion générale, je la déclare close et nous passons à l'examen de l'article unique du projet de loi.

Vraagt niemand meer het woord in de algemene beraadslaging? Zo neen, dan verklaar ik ze voor gesloten en gaan wij over tot de bespreking van het enig artikel van het ontwerp van wet.

Handhaaft u uw amendementen, mijnheer Van In?

De heer Van In. — Ja, mijnheer de Voorzitter.

De Voorzitter. — De stemming over die amendementen is aangehouden.

Le vote sur ces amendements est réservé.

Personne ne demandant la parole dans la discussion des articles du tableau, je les mets aux voix.

Daar niemand het woord vraagt in de behandeling van de artikelen van de tabel, breng ik deze in stemming.

— Ces articles sont successivement mis aux voix et adoptés. (Voir document n° 5-IV-1, session 1986-1987, du Sénat.)

Deze artikelen worden achtereenvolgens in stemming gebracht en aangenomen. (Zie stuk nr. 5-IV-1, zitting 1986-1987, van de Senaat.)

M. le Président. — L'article unique du projet de loi est ainsi rédigé:

*Crédits pour les dépenses courantes (titre I)
et pour les dépenses de capital (titre II)*

Article unique. § 1er. Il est ouvert pour les dépenses de l'année budgétaire 1987 afférentes au budget des Dotations, des crédits s'élevant aux montants ci-après (en millions de francs):

	Crédits dissociés		
	Crédits non dissociés	Crédits d'engagement	Crédits d'ordonnement
Titre I			
Dépenses courantes	4 738,9	—	—
Titre II			
Dépenses de capital	399,0	—	—
Totaux	5 137,9	—	—

Ces crédits sont énumérés aux titres I et II du tableau annexé à la présente loi.

§ 2. Les allocations de base qui résultent de la ventilation des crédits entre divisions organiques et programmes d'activités, telles qu'elles sont reprises dans les tableaux de moyens budgétaires du programme justificatif, font l'objet d'un suivi comptable.

§ 3. Le contrôleur des engagements et la Cour des comptes veillent à ce que les dépenses soient correctement imputées sur les allocations de base et à ce que ces dernières ne soient pas dépassées.

*Kredieten voor de lopende uitgaven (titel I)
en de kapitaaluitgaven (titel II)*

Enig artikel. § 1. Voor de uitgaven betreffende de begroting der Dotatiën voor het begrotingsjaar 1987 worden kredieten geopend ten bedrage van (in miljoenen franken):

	Gesplitste kredieten		
	Niet-gesplitste kredieten	Vastleggingskredieten	Ordonnancingskredieten
Titel I			
Lopende uitgaven	4 738,9	—	—
Titel II			
Kapitaaluitgaven	399,0	—	—
Totaal	5 137,9	—	—

Die kredieten worden opgesomd in de titels I en II van de bij deze wet gevoegde tabel.

§ 2. De basisallocaties die voortvloeien uit de ventilatie van de kredieten over organisatieafdelingen en activiteitenprogramma's, zoals ze herkomen worden in de tabellen van de begrotingsmiddelen van het verantwoordingsprogramma, maken het voorwerp uit van een boekhoudkundige opvolging.

§ 3. De controleur der vastleggingen en het Rekenhof zien erop toe dat de uitgaven op de basisallocaties juist worden aangerekend en zorgen bovendien ervoor dat deze laatste niet overschreden worden.

Le vote sur l'article unique est réservé.

De stemming over het enig artikel is aangehouden.

Il sera procédé ultérieurement aux votes réservés ainsi qu'au vote sur l'ensemble du projet de loi.

De aangehouden stemmingen en de stemming over het ontwerp van wet in zijn geheel hebben later plaats.

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DU MINISTÈRE DES TRAVAUX PUBLICS DE L'ANNEE BUDGETAIRE 1986

PROJET DE LOI AJUSTANT LE BUDGET DU MINISTÈRE DES TRAVAUX PUBLICS DE L'ANNEE BUDGETAIRE 1985

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DU MINISTÈRE DES TRAVAUX PUBLICS DE L'ANNEE BUDGETAIRE 1987

Discussion générale

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE BEGROTING VAN HET MINISTERIE VAN OPENBARE WERKEN VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1986

ONTWERP VAN WET HOUDENDE AANPASSING VAN DE BEGROTING VAN HET MINISTERIE VAN OPENBARE WERKEN VAN HET BEGROTINGSJAAR 1985

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE BEGROTING VAN HET MINISTERIE VAN OPENBARE WERKEN VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1987

Algemene beraadslaging

M. le Président. — Nous abordons l'examen des projets de loi relatifs au budget du ministère des Travaux publics.

Wij vatten de beraadslaging aan over de ontwerpen van wet betreffende de begroting van het ministerie van Openbare Werken.

La discussion générale est ouverte.

De algemene beraadslaging is geopend.

La parole est à M. de Wasseige.

M. de Wasseige. — Monsieur le Président, j'ai l'honneur d'ouvrir le feu et j'espère que le ministre y survivra. (Sourires.) Notre groupe a

décidé d'attaquer sur un mode mineur en abordant de petits problèmes, mais de poursuivre *crescendo*.

Je vous rappelle, monsieur le ministre, un point important au sujet duquel je vous avais déjà interpellé il y a quelque temps: la comptabilité du Fonds des Routes et celle de la Régie des Bâtiments. La situation comptable de cette dernière, quoique meilleure que celle du Fonds des Routes, suscite chaque année l'inquiétude de la Cour des comptes. Je souhaiterais que vous précisiez, dans votre réponse, l'état de la question.

Ce point général étant exposé, j'aborderai des questions particulières. Nous sommes obligés de le faire en séance publique puisque voici plus de deux ans que votre budget n'est plus venu en commission.

Je traiterai plus spécialement du problème des routes de la région de Charleroi. Rassurez-vous, je serai très bref et essaierai de ne pas importuner mes collègues avec des problèmes trop spécifiques. Il faut se rendre compte que Charleroi, première ville de Wallonie par le nombre d'habitants, est, d'une part, située dans un cul-de-sac, si l'on considère le territoire belge, et, d'autre part, voisine de zones industrielles et de développement importantes en France: Charleville et Maubeuge.

Lorsqu'on examine les liaisons avec ces deux pôles industriels — nous ne devons plus nous borner, aujourd'hui, à penser en termes de limites territoriales belges, mais bien envisager la construction de l'Europe —, on constate qu'une grande partie des liaisons expresses vers le sud entre Charleroi et Charleville sont exécutées sur le territoire belge.

Hélas, comme c'est le cas pour beaucoup de travaux dans la région de Charleroi, des bouchons subsistent qui empêchent l'utilisation complète de ces aménagements effectués depuis de nombreuses années.

En ce qui concerne la voie vers Charleville, par Philippeville, Couvin et Rocroi qui ne vous intéresse, je le concède, monsieur le ministre, que dans les limites de nos frontières, il reste à effectuer la liaison entre ce qu'on appelle, hélas, le grand ring et Somzée où commence la route à quatre bandes vers le sud.

Permettez-moi de regretter au passage, monsieur le ministre, l'utilisation du terme «ring» sur les panneaux routiers. Ce mot inadéquat n'est d'ailleurs pas réglementaire et ne figure pas dans le dictionnaire de la langue française. Les termes «rocade», «périphérique» ou «circulaire» devraient être préférés, ou tout autre mot de langue française.

Actuellement, donc, les automobilistes sont obligés d'emprunter la côte de Loverval, un des points les plus meurtriers du réseau belge. Six mois ne se passent pas sans que ce tronçon d'environ trois kilomètres soit le théâtre d'accidents mortels. De plus, les embouteillages y sont très fréquents car cette voie d'accès des zones résidentielles du sud de Charleroi vers la ville, connaît un grand trafic. Il est absolument indispensable de prolonger vers Somzée la route à quatre bandes, et ce à partir de l'échangeur dit de «la tombe», déjà réalisé. Cette prolongation indispensable de sept à huit kilomètres présente, j'en conviens, certaines difficultés, car elle traversera des quartiers résidentiels.

J'en viens, à présent, à la liaison vers Maubeuge réclamée par les Français. Quinze kilomètres doivent encore être réalisés; ce n'est pas énorme pour une route qui serait vraiment utile.

Mais je n'ignore pas qu'existent des problèmes avec la Région wallonne, notamment en matière de permis de bâtir. J'en parle à l'aise, monsieur le ministre, car en tant que sénateur coopté, je ne siège pas au Conseil régional wallon; je m'exprime donc à cette tribune avec une seule «casquette».

Je souhaiterais que vous preniez l'initiative de rencontrer les parties intéressées afin d'accélérer la décision dans ce domaine. Tel est, en tout cas, le vœu de la ville de Charleroi et de ses autorités.

J'aborderai, maintenant, un point qui concerne la ville même de Charleroi. Vous n'ignorez pas qu'elle est divisée en deux parties par la Sambre. Nous disposons de deux ponts pour franchir ce fleuve, si l'on excepte les ponts du petit ring — un ring de plus, qu'il serait souhaitable de rebaptiser aussi — et les projets de construction d'un troisième pont sont à l'étude. De plus, pour les voies hydrauliques, les ponts existants devraient être relevés pour permettre le passage des bateaux de 1 350 tonnes. Ce problème est important car il conditionne le tissu industriel et le réaménagement de quartiers fort abîmés, à savoir le quartier de la prison qui a été démolí et qui est resté, pendant des années, un énorme chantier et, ensuite, la zone en face du pont de la Résistance dans laquelle il a été procédé à des expropriations et à des démolitions en vue de la construction du métro.

Alors que des travaux de réaménagement ont déjà été entrepris, il ne conviendrait pas d'ouvrir de nouveaux chantiers au niveau des deux ponts situés en ces endroits. A Charleroi, nous insistons pour qu'une coordination complète existe en ce domaine.

Je voudrais aussi évoquer divers travaux routiers non terminés qui provoquent des encombrements.

Je pense, en premier lieu, à la route industrielle à quatre bandes, dite de la Basse-Sambre, qui part de Charleroi pour aboutir à Floreffe, et pratiquement jusqu'à Namur, dont un tronçon de deux kilomètres reste inachevé depuis des années. Vous venez, semble-t-il, de donner l'ordre d'adjudication, sinon l'ordre de commencer les travaux. Il était temps car vous aviez annoncé l'achèvement de ceux-ci pour la fin de 1985. Nous déplorons donc un an et demi de retard.

Ensuite, la route industrielle 376, magnifique s'il en est, qui relie l'aéroport de Charleroi à cette route industrielle de la Basse-Sambre, se transforme durant un kilomètre et demi en une rue très mauvaise et très étroite.

Quant à la liaison entre le grand ring et un troisième ring, celui de Châtelet, elle n'est toujours pas effectuée. A ce sujet, certains problèmes se posent dont vous pourriez peut-être accélérer le règlement.

J'en viens aux voies hydrauliques pour insister sur le développement nécessaire du Centre d'Etudes hydrauliques de Châtelet, et sur la construction d'un deuxième bâtiment, travaux promis et inscrits au budget depuis au moins deux ans et qui, à ma connaissance, n'ont pas encore été adjudugés. Or, ces travaux intéressent un certain nombre d'entreprises et sont liés au développement industriel de la région.

Il conviendrait également de mettre la Haute-Sambre au gabarit de 1 350 tonnes, évidemment pas jusqu'à la frontière mais, du moins, dans la traversée de Landelies. Ceci impliquerait le rehaussement de deux ponts du chemin de fer et l'aménagement d'une gare à Marchienne-au-Pont, en liaison avec le métro, travaux qui intéressent évidemment aussi le ministre des Communications. Par ailleurs, les travaux du métro devraient se terminer rapidement. Il ne conviendrait pas que l'on en entame d'autres dans quelques années. La région n'a que trop longtemps vécu dans un véritable chantier.

Enfin, je voudrais parler brièvement de la Régie des Bâtiments. Vous avez construit, pour le compte du ministère des Finances, un superbe bâtiment moderne, mais beau, pour regrouper tous les services de ce ministère dans la région de Charleroi.

Le gros œuvre a été achevé à la fin du mois d'octobre, mais depuis on ne voit plus aucune activité à l'intérieur du bâtiment qui, par ailleurs, se dresse dans un environnement désolant, les abords n'étant pas aménagés. Je me demande donc quand ce bâtiment sera terminé et, surtout, quand disparaîtra ce chantier permanent, ce champ de bataille, véritable chancre en plein cœur de la ville.

J'en arrive au dernier point dont je voudrais vous parler. Vous n'ignorez sans doute pas qu'il est question d'installer à Charleroi un tri postal à caractère régional. Les PTT ont beaucoup hésité sur l'emplacement. Vous n'en êtes évidemment pas responsable, monsieur le ministre, mais, quoi qu'il en soit, Charleroi insiste pour que, une fois prise la décision sur la localisation, les travaux soient menés rondement.

Actuellement, il semble que l'on s'oriente, à l'unanimité, vers un terrain désaffecté provenant de la sidérurgie et qui serait un maître choix puisqu'il offre l'espace suffisant.

M. De Bondt. — C'est une localisation qui ne convient pas aux PTT. Connaissez-vous cet emplacement?

M. de Wasseige. — Bien sûr! J'y ai travaillé assez longtemps! Cependant, je ne suis pas à même de juger, car je n'ai pas le dossier en mains. J'insiste seulement pour que, une fois la décision prise, les travaux soient menés rondement. (*Applaudissements sur les bancs socialistes.*)

M. De Bondt. — Il faut s'aligner sur le choix des PTT.

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer De Bondt.

De heer De Bondt. — Mijnheer de Voorzitter, de opdracht waarvoor wij vandaag staan, is vrij omvangrijk. Aan de Senaat wordt niet alleen de begroting van Openbare Werken voor 1987 voorgelegd, maar ook de begroting van 1986 en de aanpassing van de begroting van 1985. Wij moeten dus een breed veld overschouwen. U zult begrijpen dat het

onmogelijk is diep in te gaan op deze drie stukken. Wegens het relatieve politieke belang dat er kan worden gehecht aan beschouwingen over de aanpassing van de begroting van 1985 en over de begroting van 1986, zal ik mij beperken tot de begroting van 1987. Ik zal nochtans nu en dan naar de begroting van 1986 overspringen. Het is immers wenselijk die twee begrotingen te vergelijken.

Het is overigens de eerste keer dat wij een politieke sanctie kunnen uitspreken over die begrotingen. De voorgaande en de huidige regering is nu al een hele poos aan het bewind. Nog nooit werd het Parlement echter zo slecht behandeld door de ministers. Minister Olivier is sinds begin 1982 verantwoordelijk voor het departement van Openbare Werken. Het was trouwens niet de eerste keer dat hij dit departement onder zijn bevoegdheid kreeg, en hij was er dus dadelijk vertrouwd. Nochtans is hij er niet in geslaagd tijdig de begrotingen voor 1986 en 1987 bij het Parlement in te dienen. Hij heeft samen met minister Verhofstadt op ongeveer hetzelfde tijdstip in 1987 de beide begrotingen ondertekend.

Men zegt wel eens dat het Parlement zijn controle-opdracht verwaarloost. Ik zou toch graag laten noteren, mijnheer de Voorzitter, dat de verantwoordelijkheid hiervoor dan toch bij de betrokken ministers ligt.

Mijnheer de minister, ik heb de stukken die te onze beschikking zijn bekken en hierbij vastgesteld dat de begroting van 1987 niet volledig is. De door de wet voorgeschreven begrotingen van een aantal parastatale instellingen die van uw departement afhangen, zijn immers niet toegevoegd aan de begroting van 1987. Dit is wel het geval voor de begroting van 1986. Het gaat om de volgende instellingen: Office de la Navigation, de Dienst voor de Scheepvaart, het Rijksinstituut voor de Grondmechanica, de Maatschappij van de Brugse Zeevaartbelangen, de Autonome Haven van Luik, de NV Zeekanaal-Brussel, de Autonome Haven van Charleroi en de Autonome Haven van Namen. Het is natuurlijk niet gemakkelijk een inzicht te hebben in en een uitspraak te doen over de begroting van 1987, wanneer men niet beschikt over de begrotingen van die parastatale instellingen. Het gezamenlijke tekort van deze instellingen is namelijk niet gering en benadert een orde van grootte van 2 miljard. Mijnheer de minister, zal u tijdens de behandeling van uw begroting in de Senaat deze bijkomende documenten nog laten ronddelen, zodat wij in staat zijn met kennis van zaken en conform de wet uitspraak te doen over uw begroting?

De openbare bespreking van uw begroting in de Kamer steunde op het uitstekend verslag van de heer Desutter, dat ik zeer geapprecieerd heb en uw inbreng was waarschijnlijk belangrijk. U werd ondervraagd over de wenselijkheid om het departement van Openbare Werken en het departement van Verkeerswezen en PTT in de toekomst onder de politieke verantwoordelijkheid van één persoon te brengen. Volgens het *Beknopt Verslag* pleit u daar niet voor, voor zover uw antwoorden daarin correct werden weergegeven, waaraan normaal eigenlijk niet zou mogen worden getwijfeld. Mijn opvatting over de structuur van het departement van Openbare Werken strookt niet met de uwe.

Op uw uitnodiging mocht ik de luisterrijke viering van 150 jaar departement Openbare Werken bijwonen. Daar kreeg ik een argument voor mijn standpunt. Het departement Openbare Werken, dat in 1837 werd opgericht, was gedurende een aantal decennia het departement dat ik mij voorstel als het ideale departement Infrastructuur. Pas later heeft het departement van Verkeerswezen en nog nadien ook dat van PTT zich losgemaakt van het «moederdepartement». Het departement Openbare Werken draagt op bijzondere wijze bij tot het realiseren van de noodzakelijke infrastructuur om in België een vlotte communicatie van personen en goederen tot stand te brengen langs de wegen en langs de waterwegen.

In het verslag van de heer Desutter wordt in de tabellen uitgezet op de tijdsas aangetoond dat het departement van Openbare Werken de jongste jaren geen investeringsdepartement meer is. Het is een departement van betaling geworden. De investeringsprogramma's werden drastisch gereduceerd. De verhouding tussen de lopende uitgaven en de kapitaaluitgaven voor het jaar 1975 bedroeg 56; voor het begrotingsjaar 1987 is die verhouding 65. Verhoudingsgewijze zijn de lopende uitgaven dus driemaal in omvang toegenomen. Van de weeromstuit is de omvang van de investeringen ontzettend geslonken zodat geen nieuwe programma's worden gelanceerd.

De invloed op de begroting en op de werking van het departement van Openbare Werken van het genummerd koninklijk besluit 402 tot wijziging van de artikelen 17 en 18 van de wet van 28 juni 1963 tot wijziging en aanvulling van de wetten op de rijkscomptabiliteit blijkt niet uit de stukken. Hierdoor wordt het residu van de ordonnanceringskredieten op het einde van het begrotingsjaar geschrapt. Dit heeft bij het departement van Verkeerswezen, voor het begrotingsjaar 1987, enorme repercussies gehad op de investeringsprogramma's van de openbare

vervoermaatschappijen, zowel van de secundaire maatschappijen als van de spoorwegen.

Werd dit koninklijk besluit ook op uw begroting toegepast en op welke wijze? Zoniet, hoe kon het dan worden omzeild?

Gelet op de onmogelijkheid voor het departement van Openbare Werken om tot belangrijke investeringen over te gaan, praat u nogal gemakkelijk, mijnheer de minister, over alternatieve financiering. Tor nu toe hebben wij maar één voorbeeld van alternatieve financiering. Vorige week hebt u met die eerste spadesteek voor de Liefkenshoektunnel, daar het startsignaal voor gegeven. In het verslag hebben wij kunnen lezen dat u denkt aan alternatieve financiering voor een aantal andere werken.

Ik vind het merkwaardig dat de Liefkenshoektunnel via een alternatieve financiering wordt gebouwd, vooral als men weet dat de minister-raad die onder uw verantwoordelijkheid een paar jaar geleden tot deze alternatieve financiering besliste, eveneens en gelijktijdig een investering goedkeurde voor de uitvoering van de ontbrekende schakels in het autowegennet van de Luikse regio, uitgave die even groot was als die voor de Liefkenshoektunnel. Niet dat ik die beslissing voor het autowegennet rond Luik verkeerd vind, maar de gevolgen van dit verschillend optreden ervan zijn merkwaardig.

In verband met de Liefkenshoektunnel heb ik drie opmerkingen. Het getuigt van slecht en incoherent beheer uitsluitend voor het wegverkeer een tunnel te laten bouwen. Niettegenstaande de alternatieve financiering, bent u, mijnheer de minister, er niet in geslaagd u te verstaan met uw collega van Verkeerswezen om in hetzelfde infrastructuurwerk in een koker voor het spoorverkeer te voorzien. Nochtans is deze koker met het oog op het goederentransport langs het spoor voor de toekomst even noodzakelijk, voor heel het land, maar meer speciaal voor de Antwerpse haven. Het is u bekend dat meer dan 60 pct. van het volume aan goederen dat langs het spoor wordt getransporteerd — en dit vertegenwoordigt 30 pct. van het totale goederentransport in ons land — gegenereerd wordt door de activiteit van de Antwerpse haven, die zich nu ook op de linkeroever uitstrekt. Deze uitbreiding was één van de redenen om de Liefkenshoek te bouwen. Technisch is het nog niet onmogelijk om in overleg met uw collega van Verkeerswezen deze koker te laten bouwen samen met de werken die in uw opdracht door een privé-groepering worden uitgevoerd.

Tweede opmerking. U overweegt de toegangswegen tot de Liefkenshoektunnel eveneens te laten bouwen via de techniek van de alternatieve financiering. Dat verontrust mij om verscheidene redenen. Ten eerste, men zegt dat zulks een gemakkelijk middel is om het consortium van aannemers, dat nu reeds betrokken is bij de bouw van de Liefkenshoektunnel, door middel van een bijkomend protocol een bijkomend werkvolume voor een paar miljarden te verschaffen.

Vanuit de streek hebben wij verschillende alternatieven voorgedragen voor deze toegangswegen. Wij hebben zelfs het politieke risico genomen om meer dan één alternatief voor te stellen. Deze verschillende alternatieven kunnen ook gezamenlijk worden uitgevoerd; ze bieden niet alleen het voordeel van gemakkelijke toegangswegen, maar zijn ook interessant voor de veiligheid. Ik denk bijvoorbeeld aan het uitbouwen tot een autoweg van de expresweg Antwerpen stad-Knokke tot in Zelzate. Zulke weg zou rust en veiligheid brengen in het hele noordergebied van de provincie-Oost-Vlaanderen, waar de toestand nu gevaarlijk is, niet alleen voor de weggebruikers, maar ook voor de inwoners van de verschillende dorpen.

Ik blijf hopen dat deze toegangswegen niet via alternatieve financiering zullen worden gebouwd. Het zou schandalig zijn daarvoor op een onrechtstreekse manier te moeten betalen. Mijnheer de minister, u bent onlangs nog in het land van Waas geweest en u hebt wellicht kunnen opmerken dat het milieu er zodanig is belast dat men er geen nieuwe grootschalige infrastructuurwerken meer kan dragen. Niet dat ik daar in beginsel tegen ben, maar er zijn alternatieven voorhanden die dezelfde functie kunnen vervullen en die bovendien nog andere bijkomende voordelen bieden.

Derde opmerking. Mijnheer de minister, wij zullen het nooit accepteren dat onze mensen moeten betalen voor het gebruik van de Liefkenshoektunnel. Tot nu toe werd in ons koninkrijk nooit een tol ingevoerd voor het gebruik van een wegenwerk. Als dat ooit ter sprake zou komen zal ik een lijstje maken van alle vergelijkbare infrastructuurwerken door Openbare Werken gebouwd en waarvan de kostprijs gelijk of hoger ligt dan die van de Liefkenshoektunnel en die door de collectiviteit zonder bijkomende belasting konden worden gebruikt.

Mijnheer de minister, het is nog altijd niet te laat om rekening te houden met de drie opmerkingen die ik in verband met de Liefkenshoek-tunnel heb gemaakt. Tot nu toe hebt u nog geen enkele daad verricht die dat onmogelijk maakt. Ik denk dat onze suggesties nuttig kunnen zijn.

Overigens wil ik nog een opmerking maken over de grondwerken die door de aannemers van de Liefkenshoek-tunnel vorig jaar in augustus werden uitgevoerd voor het uitgraven van een bouwput. Ik heb daar zwaar aan getild omdat het een privé-persoon niet toekomt, zonder formeel bevel, op terreinen van het Rijk werken uit te voeren zonder dat er contracten waren ondertekend en zonder dat er klaarheid was met betrekking tot de financiering.

De enigen die daar hinder van ondervonden, waren de kleine mensen uit mijn streek. Ik ben daar toen voor opgekomen, met relatief succes overigens. Wij weten immers dat een senator niet veel vermogen tegen grote bouwondernemingen die samenwerken met het departement, zelfs wanneer dat illegaal gebeurt. Ik wou dit even aanstippen om erop te wijzen dat een zorgvuldig beheer van de Staat toch veronderstelt dat degenen die menen bij te dragen tot het algemeen welzijn, zich houden aan de gebruikelijke spelregels.

Ik kom nog even terug op de zitting ter gelegenheid van honderdvijftig jaar Openbare Werken. Het is niet zozeer dat ik daar 70 pct. van de tijd heb moeten luisteren naar Franstalige toespraken wat mij hindert. Ik ben ter zake niet in die mate geobsedeerd. Wat mij wel verbaast is dat de film die u hebt voorgesteld, mijnheer de minister, en die u over het land wilt verspreiden tenminste een geschiedkundige vervalsing bevat. Daar til ik wel zeer zwaar aan, hoewel uw verklaringen in de Kamer wat balsem in de wonde hebben gegoten.

In die film over honderdvijftig jaar Openbare Werken wordt over het Sigmaplan gesproken. Dit plan krijgt twee aspecten toegeschreven, namelijk de verhoging van de dijken en de aanleg van overstromingsgebieden. U vergeet echter daarbij te zeggen dat die twee elementen van het Sigmaplan werden opgevat als een oplossing — vooral wat de overstromingsgebieden betreft — in afwachting dat de stormstuw zou worden afgebouwd. In die film wordt met geen woord gerept over de stormstuw. Ik vraag mij af of men ook ten aanzien van de Koning, die bij zijn bezoek aan uw departement door middel van maquettes en ander materiaal werd ingelicht, aan geschiedenisvervalsing heeft gedaan met betrekking tot het Sigmaplan. Ik acht dit niet onwaarschijnlijk.

Een groot minister van Openbare Werken — en ik wens dat u dat zou zijn, mijnheer de minister — zou een beslissing moeten nemen over die stormstuw, te meer omdat — en u is uit het Luikse — inmiddels belangrijke studiebureaus met betrekking tot de stormstuw alternatieve bouwwijzen hebben gesuggereerd, waardoor het volume in te zetten middelen kleiner wordt en tevens wordt tegemoetgekomen aan de opmerkingen — die ik niet onderschrijf — van plaatselijke bestuurders over het onesthetisch uitzicht van het bouwwerk. Ooit moet een minister toch die beslissing nemen.

U hebt overigens, mijnheer de minister, in uw antwoord op vragen in de Kamer, in feite indirect uw bezorgdheid ter zake geuit. Bovendien is, naarmate de Nederlanders vorderen met hun werken ter beveiliging tegen de stormvloed, het effect daarvan op de Westerschelde en derhalve op onze stroomopwaarts gelegen gebieden, nog groter.

Het is jammer dat onze samenleving niet meer in staat is werken uit te voeren die vele generaties kunnen beveiligen tegen een gebeurtenis onzeker in de tijd gezien, maar zeker in de probabiliteit. In 1952-1953 was er een eerste zware stormvloed, in 1973 een tweede. Met twintig jaar vertraging ten opzichte van het Nederlandse Deltaplan is het Sigmaplan uitgewerkt. Die vertraging is toch wel merkwaardig.

Mijnheer de minister, u zal mij antwoorden dat de conjunctuur slecht is en dat u geen middelen heeft. Dat is precies wat ik deze regeringspolitiek verwijt. Het negatief saldo van de begroting moet inderdaad worden teruggebracht tot één percent van het BNP, vergelijkbaar met dit van de ons omringende landen. Moeten uitsluitend de openbare investeringen daarvan het slachtoffer zijn? Ook u, mijnheer de minister, bent op een schandelijke wijze het slachtoffer van de zogenaamde besparingspolitiek.

Ik had nog graag gesproken over de begrotingswet. Het is wellicht beter dat ik mijn opmerkingen formuleer tijdens de artikelsgewijze bespreking.

De begroting van Openbare Werken is een merkwaardig document. Ze kan volgens mij slechts twee artikelen bevatten: één over de lopende uitgaven en een ander over de kapitaaluitgaven. De begrotingswet van Openbare Werken wordt van jaar tot jaar alsmar langer. U legifereert

via de begroting. Artikel 24 van 1986 heeft precies dezelfde inhoud als artikel 23 van 1987. Dat begrijp ik niet.

Door middel van een begrotingsruiter brengt u de NV Zeekanaal opnieuw tot leven. U doet dat echter tweemaal. De Senaat zal dit dus tweemaal goedkeuren. De tekst zal bijgevolg tweemaal, met de koninklijke handtekening gesierd, in het *Belgisch Staatsblad* verschijnen. Overvloed schaadt de wet technisch niet, maar is wel merkwaardig.

Ik ga nu niet dieper in op de andere artikelen.

In het belang van het land moet de infrastructuur door één politiek gezagsdrager worden beheerd die moet behoren tot de binnenste kringen van de besluitvorming in de regering. Mijnheer de minister, met alle respect, u behoort niet tot deze kringen. Geen enkel departementshoofd dat geheel of gedeeltelijk verantwoordelijk is voor de openbare investeringen, behoort tot deze kringen. Men merkt dit aan de regeringspolitiek en dit is niet goed voor ons land. De openbare investeringen en ondernemingen die onder dergelijke departementen ressorteren, zijn nochtans een belangrijke hefboom in een regeringspolitiek die op het algemeen welzijn en op het herstel is georiënteerd.

Nu wordt u in de marge gelaten en krijgt u bevelen uit de binnenste kring. U kan die ofwel weigeren uit te voeren, maar dan kan u de verantwoordelijkheid in het departement niet verder opnemen, ofwel bijna noodgedwongen slaafs opvolgen. Dat is echter nadelig voor het land. Voor de volgende regering — ik weet niet wanneer die zal aantreden — is dit van het grootste belang. Ik hoop, mijnheer de minister, dat uw repliek vandaag of morgen in die zin zal kunnen gaan. Ik weet dat een minister van Openbare Werken gevoelig is voor het welzijn van al de leden van zijn administratie. Hij wordt daardoor op een positieve wijze gedetermineerd. Hij zal in het Parlement niet gemakkelijk zeggen dat een politieke verantwoordelijkheid voor de hele infrastructuur in één hand moet komen, want hij vreest dat daardoor de administratie, de ervaring en de know-how van zijn eigen ambtenaren voor een stuk in het gedrang zullen komen. Het tegendeel is waar. Langs verschillende wegen zoekt u — u hebt dit trouwens verklaard, evenals uw secretaris-generaal tijdens de viering waarover ik het daarnet had — naar een manier waarop u de niet-geringe kennis en kundigheden van uw administratie, uw technici en uw studiediensten op de best mogelijke wijze ter beschikking kunt stellen. Ik meen dat, indien de hele infrastructuur onder één politieke verantwoordelijkheid zou vallen, dit het nuttig aanwenden van de overmaat aan middelen die u nu hebt in termen van administratie in het gedrang zou komen. Het is logisch dat nu uw investeringsbegroting is ingekrompen tot één vierde van wat ze was in 1973, de betrokken personen niet meer weten wat ze moeten doen. In de andere departementen heeft men het opgelost door, voor zover het publieke ondernemingen betrof, 25 pct. van het personeel te laten afvloeien. Ik weet niet of dat in dezelfde mate bij u is gebeurd en ik spreek daarover geen mening uit. Het gaat echter om geld dat wij ter beschikking stellen van de departementen. Ik ben ervan overtuigd dat de nieuwe formule waarbij de infrastructuur en de publieke investeringen in handen van één politieke verantwoordelijke, aanwezig in de binnenste cirkel van de regering, worden gegeven — met de potentialiteiten die daar aanwezig zijn — tot een veel hoger rendement zou leiden dan wat wij vandaag moeten vaststellen en wat ik met u betreur.

Ik hoop, mijnheer de minister, dat uw begroting voor 1988 ons zal kunnen bereiken op de datum die door de wet en het reglement van de Senaat is voorgeschreven. Wij zullen ons dan met de collega's van de bevoegde commissie inspannen om de bespreking daarvan dadelijk aan te vatten, zodanig dat wij in oktober, of begin november, in eerste instantie ze hier kunnen bespreken en wij met meer kennis van zaken opmerkingen zullen kunnen maken.

Ik dank u voor uw welwillende aandacht en ik verheug me reeds in de antwoorden die u zult willen geven, althans voor zover ze gaan in de richting van mijn preferenties. (*Applaus op de banken van de meerderheid.*)

M. le Président. — La parole est à M. Boël.

M. Boël. — Monsieur le Président, nous examinons aujourd'hui un budget du passé, le budget du présent et nous sommes appelés à réfléchir sur le budget du futur.

Dans ce but, nous devons situer le secteur des Travaux publics dans le cadre général de la Belgique et de l'Europe. Notre pays se trouvant au centre de cette Europe, les décisions prises au sujet du réseau routier, du réseau des chemins de fer, des communications et des voies fluviales influencent très certainement la place et le rôle qu'il peut y jouer.

Notre réseau d'autoroutes, qui est très touffu et qui relie entre eux des pays comme l'Allemagne, la France et l'Angleterre, a finalement été mené à bonne fin, malgré quelque retard. Que seraient aujourd'hui l'Europe et la Belgique sans ce réseau? Elles se trouveraient dans la même situation que la ville de Bruxelles sans ses tunnels.

Le réseau de canaux desservant le nord du pays est très bien réalisé et va encore être étendu. Par contre, dans le sud du pays les liaisons fluviales ne sont pas encore achevées.

Les travaux publics sont non seulement nécessaires pour notre situation et notre infrastructure, mais ils sont également les clients de nos entreprises à concurrence d'environ 25 p.c. de leurs activités.

Pour les servir, les entreprises ont consenti des investissements importants; elles se sont développées, ont engagé du personnel supplémentaire et ont fait appel à de nombreux bureaux d'études, et tout cela sur le plan belge. Le marché des travaux publics est essentiellement national et ne déborde pas dans les pays voisins.

Par conséquent, la diminution brutale des possibilités budgétaires des travaux publics et la réduction des investissements ont touché vivement, voire dramatiquement, toutes nos entreprises.

Il ne faut donc pas considérer le département des Travaux publics uniquement sur le plan des dépenses. Il faut se rendre compte qu'il y va de l'activité de nos entreprises et de notre main-d'œuvre.

Que demandent nos entreprises? Tout simplement que le client «Travaux publics» se comporte comme un client normal, qu'il soit fidèle, fiable, qu'il suive des programmes, qu'il respecte ses délais de commandes et ses engagements, notamment lorsque les commandes sont scindées, et qu'il paie normalement.

Nos entreprises ne peuvent travailler uniquement en Belgique. Elles doivent également s'implanter sur les marchés étrangers et notamment dans les pays avoisinants; cette approche est cependant difficile du fait du nationalisme régnant en Europe.

Pour pouvoir s'imposer dans les pays plus lointains, nos entreprises doivent disposer de références solides, notamment de travaux effectués en Belgique. Or, il est indispensable à l'heure actuelle, où tout va si vite, qu'elles puissent faire état de réalisations récentes. Proposer comme modèles les tunnels de 1958 serait quelque peu obsolète.

Sur le plan financier, votre département, monsieur le ministre, a subi les conséquences de l'austérité budgétaire imposée par le gouvernement et nous reconnaissons tous, dans la majorité, qu'elle était indispensable.

Mais il est naturellement plus facile d'imposer des restrictions dans un secteur qui peut difficilement manifester son mécontentement, que de supprimer des dépenses dans un domaine qui touche beaucoup de monde.

C'est une évaluation politique. Vous reconnaîtrez, j'en suis persuadé, que c'est votre département qui a le plus souffert.

Cela témoigne-t-il d'une tellement bonne vision des choses? L'intérêt des travaux publics est qu'ils permettent d'engager du personnel.

Si l'on prend le cas de Fabrimétal, on constate, après un calcul rapide et très schématique, que ce secteur occupe 130 000 ouvriers et employés pour un chiffre d'affaires de 454 milliards, ce qui représente environ un milliard pour 288 emplois directs; compte tenu, en outre, des emplois indirects, de tout ce qui concerne les achats et, à supposer qu'un tiers de ces achats soit effectué en Belgique, le nombre d'emplois, par milliard de chiffre d'affaires, passe de 288 à 360. Cette estimation très prudente recoupe les estimations du Bureau du Plan qui retient un milliard environ de dépenses pour 565 emplois.

Si l'on considère le coût du chômage, c'est-à-dire du non-emploi, les allocations de chômage, les revenus des cotisations sociales non perçues et les retombées fiscales inexistantes, on s'aperçoit qu'à un milliard de réduction des dépenses de l'Etat correspond un coût supplémentaire de 333 millions pour celui-ci. Je ne tiens pas compte des retombées indirectes sur l'environnement, le commerce, les impôts, la TVA notamment.

Finalement, la réduction ne consistant pas en une retombée à 100 p.c. mais à 80 p.c., chaque diminution d'un milliard dans les travaux publics et les dépenses productives de l'Etat ne correspond qu'à une diminution effective de 50 p.c.

Cette politique à court terme était peut-être indispensable pour ramener le déficit des dépenses publiques d'un montant aberrant à un chiffre

plus modeste, plus raisonnable, encore que nettement plus élevé que la moyenne européenne, mais il ne faut pas pour autant tuer le malade!

Il faut, au contraire, revenir rapidement, dans le budget de 1988, à des dépenses normales. Il est facile de décider des dépenses, mais les dépenses effectives n'interviennent que lorsque les travaux sont en cours. Il faut donc commencer par des études et ces études prennent du temps, car les problèmes sont complexes. Aussi, doivent-elles, pour les travaux de 1988, débiter en 1987.

Vous devez, monsieur le ministre, reprendre en main votre système des priorités. A ce propos, je suis quelque peu, à l'instar de M. De Bondt, effrayé de la façon dont les décisions sont prises en matière de travaux publics par ceux qui — passez-moi l'expression — «gueulent le plus».

Il faut revenir à un système cohérent et complet, fixer des priorités, et, surtout, terminer les travaux en cours et les grands réseaux. Un grand réseau n'a de valeur que lorsque le dernier chaînon est en place. J'en veux pour exemple l'autoroute vers l'Allemagne avec le viaduc de l'Eau Rouge.

Je prendrai un autre exemple, qui me tient davantage à cœur puisqu'il s'agit de ma région et du canal du Centre. Sa mise au gabarit de 1 350 tonnes a débuté après la guerre, en 1963. Cette liaison est le dernier maillon entre le réseau de l'Escaut, Paris et le reste du réseau du nord. A ce jour, les travaux n'ont toujours pas été menés à leur terme.

Je rappelle que le dernier chaînon de ce projet est la construction du nouveau canal du Centre, avec sa dénivellation de 73 mètres (Ascacentre). Lorsque les travaux seront terminés, le coût du transport entre l'Escaut et La Louvière sera ramené de 240 à 66 francs la tonne. Il s'agit donc là d'un élément très important pour notre région, où le transport de la pierre, du ciment, des métaux et des éléments pondéreux est considérable.

A noter que la liaison vers Dunkerque et Paris, par la mise au gabarit de 1 350 tonnes, est importante pour la Wallonie. Les Français ont d'ailleurs mis les bouchées doubles dans la réalisation de ce projet dans leur pays et aujourd'hui cette partie de leur réseau est terminée.

C'est en 1978 que le contrat-cadre relatif à Ascacentre a été conclu. Les travaux devaient être terminés en 1987. Aujourd'hui, en raison des restrictions budgétaires, on parle de 1995.

Pourquoi ne pas s'être livré, au préalable, à une concertation avec les fabricants et les constructeurs pour déterminer, tenant compte des impératifs budgétaires et d'une étude des chemins critiques — à la manière de ce qui se fait à l'étranger avec le PERT —, la façon de mieux faire dans un schéma habituel?

Il n'en a rien été. Pour répondre à des impératifs locaux, mais également pour rencontrer les desiderata de certains constructeurs et surtout de certains corps de métiers, des programmes ont été lancés, qui ne servent pas utilement aujourd'hui.

Nous avons élaboré et nous vous avons soumis un programme tenant compte des contraintes financières et visant à terminer Ascacentre en 1991.

La mise en œuvre d'un tel programme requiert de l'imagination.

Dans l'élaboration des programmes normaux, il faut se conformer aux plannings et procéder à l'étude des chemins critiques. Il convient également d'éviter de lancer de nouveaux programmes avant que ceux qui sont en cours de réalisation soient terminés.

Monsieur le ministre, le projet de loi relatif au budget de votre département pour 1988 est au stade de l'élaboration.

J'espère qu'il vous sera possible de tenir compte de notre programme et que vous le transmettez aux ministres responsables des finances publiques. Un choix s'impose, en effet, entre l'Etat-providence et l'Etat-productif. Puisque votre département doit être productif, le choix est clair. Lors de l'examen de votre prochain budget j'en tirerai les conséquences. (Applaudissements sur les bancs de la majorité.)

M. le Président. — Nous poursuivrons cette discussion cet après-midi à 14 heures.

Wij zetten deze bespreking vanmiddag te 14 uur voort.

La séance est levée.

De vergadering is gesloten.

(La séance est levée à 12 h 30 m.)

(De vergadering wordt gesloten te 12 u. 30 m.)